

מלחמת יום הכיפורים (1973)

היסטוריה ממלכתי | שאלון 022261

מצגת לימוד לבגרות

שקף 1 מתוך 34

יחידה 1

מלחמת יום הכיפורים

יחידה 2

מלחמת ששת הימים (1967) / מלחמת יום הכיפורים (1973)

יחידה 3

מלחמת יום הכיפורים (1973)

מלחמת יום הכיפורים

יחידה 1

1 המחיר הכבד של המלחמה

מספר גדול של נפגעים בשעות הראשונות של המלחמה, אבדות כבדות בסופה (הרוגים, פצועים, שבויים), אובדן ציוד רב ופגיעה בכושרו של הצבא, נזק עצום לכלכלה. הרושם העז שהותירה ההפתעה של ישראל עם פרוץ המלחמה, וההצלחת של מצרים וסוריה בתחילתה, בצד הבלבול והמבוכה ששררו בדרג המדיני והפוליטי. תחושת המחדל והתערערות האמון במנהיגות הפוליטית והצבאית, שגרמה לטלטלה עזה בהלכי הרוח שהיו בחברה הישראלית לפני המלחמה

2 המחיר הכבד

מספר גדול של נפגעים בשעות הראשונות של המלחמה, אבדות כבדות בסופה (הרוגים, פצועים, שבויים). אובדן ציוד צבאי רב ופגיעה בכושר של הצבא

שינויים במפה הפוליטית

התפטרות שר הביטחון (משה דיין), ומאוחר יותר התפטרות של ממשלת גולדה מאיר. הביקורת הציבורית המתמשכת על הממשלה סללה את הדרך למהפך הפוליטי של 1977, שבעקבותיו עלתה לשלטון מפלגת הליכוד בראשות מנחם בגין.

הקמה של "גוש אמונים" ושל "שלום עכשיו" ופעילותן

מלחמת ששת הימים (1967) / מלחמת יום הכיפורים (1973)

יחידה 2

2 מעורבות המעצמות

ברית המועצות מסרה לסוריה ולמצרים מידע שקרי ולפיו ישראל מרכזת כוחות מול סוריה. ברית חוסיין-נאצר.
סוריה ומצרים העריכו שישראל חלשה, וזאת בגלל חילופי השלטון בישראל, הדימוי של לוי אשכול בעיני הציבור בארץ והמיתון הכלכלי הקשה במשק הישראלי, על כן החליטו שזו שעת כושר לחידוש המלחמה נגד

1 פעולות של נאצר שהפרו את הסכמי 1957

ריכוז כוחות מצריים בסיני, סגירת מצרי טיראן ופינוי כוח האו"ם מסיני.
מלחמת התעמולה שניהל נאצר נגד ישראל והאיומים שלו להשמיד אותה הגבירו את המתיחות בין ישראל ובין מצרים

מלחמת ששת הימים (1967) / מלחמת יום הכיפורים (1973) - המשך

1 מעורבות המעצמות - המשך

גיוס כוח המילואים בישראל ושבועות של "המתנה", לחץ של הצבא ושל דעת הקהל על הממשלה בישראל ובמצרים לצאת למלחמה. כישלון הניסיונות הדיפלומטיים להביא לסיום המשבר.

רצון של ישראל להנחית מכת מנע בעקבות מידע מודיעיני על כוונת תקיפה מצד מצרים

2 לצבאות ערב אבדות רבות

הרוגים רבים (כ-20,000), אובדן ציוד רב. שטחה של ישראל גדל פי שלושה. צה"ל כבש את רמת הגולן מידי סוריה, את רצועת עזה ואת חצי האי סיני מידי מצרים ואת מזרח ירושלים, רמאללה, שכם, ג'נין, חברון ובית לחם מידי ירדן. כמיליון פלסטינים נוספו לתחומי שליטתה של מדינת ישראל.

1 לצבאות ערב אבדות רבות - המשך

התרחבות גבולות מדינת ישראל ביבשה.
איחוד ירושלים המזרחית עם חלקה
המערבי

2 אובדן שטחים

סוריה איבדה את רמת הגולן, מצרים את
רצועת עזה וחצי האי סיני, ירדן את מזרח
ירושלים ואת הגדה המערבית.
פגיעה ביוקרה של מנהיגי המדינות; ירידה
ביוקרתו של נאצר כמנהיג העולם הערבי.
תמורות במפלגת הבעת' בסוריה ועליית
אסד לשלטון.

אובדן שטחים - המשך

דעיכת החלום על הקמת אימפריה ערבית אחת.
מצרים ניתקה את היחסים הרשמיים עם ארצות הברית בטענה שהיא סייעה לישראל.
הגברת התמיכה באש"ף ודרישה להקמת מדינה פלסטינית

מלחמת יום הכיפורים (1973)

יחידה 3

1 הנחה שמצרים וסוריה אינן בשלות לתקוף את מדינת ישראל

מצרים לא תצא למלחמה לפני שתהיה לה יכולת לפגוע בעומק ישראל (יכולת תקיפה אווירית), וסוריה לא תצא למלחמה בלי מצרים. ההנחה ש"קו בר-לב" יעמוד בפני מתקפה של מצרים. הנחה שהיוזמות של סאדאת למשא ומתן אינן רציניות ואינן כנות

2 מאת

הנשיא והמפקד העליון של הכוחות המזוינים [החמושים].
אל: המרשל אחמד אסמאעיל עלי, שר המלחמה והמפקד הראשי של הכוחות המזוינים.
בעקבות ההנחיה המדינית שנתתי לך ביום האחד באוקטובר 1973, ועל יסוד הנסיבות של המצב המדיני והאסטרטגי הנוכחי, החלטתי להורות לכוחות המזוינים לבצע את המשימות האסטרטגיות הבאות:

מלחמת יום הכיפורים (1973) - המשך

1 מאת - המשך

- א. לשים קץ למבוי הסתום הצבאי הנוכחי על ידי הפרת הפסקת האש החל ב־6 באוקטובר 1973.
- ב. להנחיל לאויב אבדות רבות ככל האפשר בכוח אדם ובציוד.
- ג. לעשות לשחרור האדמה הכבושה בשלבים רצופים בהתאם לגידולם והתפתחותם [...] והכישורים של הכוחות המזוינים

2 להשיב לעצמה את השטחים שאיבדה במלחמות קודמות. בקטע

נרמז באמירה: "מתוך אהבת המולדת... בשם האמונה בענייננו הצודק, שלמענו אנו לוחמים"; ובאמירה: "היום אנו מנהלים... בהגנה על אדמתנו היקרה ועל ההיסטוריה המפוארת שלנו"; וכן: "להבטיח את ניצחוננו של הצדק"

1 אסד אמר

"בשנים האחרונות פגע בישראל חטא היוהרה, ומנהיגיה מילאו ראשיהם בגאווותנות". דברים אלה משקפים הלך רוח של זחיחות, שאננות וביטחון עצמי מופרז שרווח בקרב קובעי המדיניות בישראל בעקבות הישגי מלחמת ששת הימים, ובגללו הם הניחו הנחות מוטעות והתעלמו מהמידע המודיעיני שעל פיו מצרים וסוריה מתכננות לצאת למלחמה

2 התערערו תחושת הביטחון והאמונה בתפיסת הביטחון המסורתית

התערערו האמון באנשי ציבור, בצבא ובדרג הפוליטי, פיתוח ביקורת ציבורית. הוקמה ועדת חקירה ממלכתית (ועדת אגרנט) לבירור המחדלים שהביאו לפרוץ המלחמה. מסקנותיה התמקדו בדרג הצבאי וברמטכ"ל. כמה קצינים בכירים נאלצו להתפטר. תנועות מחאה הפגינו וקראו להתפטרות הממשלה

1 כישלון מערך ההתרעה

ישראל בנתה מערך מודיעין, אך הסימנים המוקדמים לא הובנו ראוי. ההנחה ש"קו בר-לב" יעמוד בפני התקפת מצרים. הנחה זו הובילה לשאננות ולהתעלמות מידיעות שהזהירו מפני התקפה מתקרבת. המצרים הסוו את הכנותיהם למלחמה ונקטו אמצעי הטעיה כדי להסתיר את כוונותיהם

2 העמקת הקיטוב החברתי

הוויכוח בשאלת עתיד השטחים ניטש במלוא חריפותו לאחר המלחמה. הוקמו תנועות חברתיות בעלות השפעה רבה – "גוש אמונים" ו"שלום עכשיו", שחוללו שינויים חברתיים ותרבותיים בעומק החברה הישראלית

1 פיתוח ביקורת ציבורית נרחבת

התפתחה מחאה של המון אזרחים, ותנועות מחאה הפגינו וקראו להתפטרות הממשלה. בעקבות המחאות התפטרה ראש הממשלה גולדה מאיר.

הזעזועים במערכת הפוליטית הכשירו את הדרך למהפך פוליטי בשנת 1977. הסתיימה ההגמוניה הפוליטית ארוכת השנים של מפלגת העבודה ועלתה לשלטון מפלגת הליכוד ובראשה מנחם בגין

2 משבר כלכלי ממושך שפרץ מיד לאחר המלחמה

נזקי העלות הגבוהה של המלחמה, נזקי החרם הערבי ועליית מחירי הנפט, אינפלציה דוהרת, הגדלת החובות של המדינה, קיפאון במשק הישראלי וגידול בפערים החברתיים-כלכליים

1 ירידה באהדה לישראל בעולם

עשרות מדינות (בעיקר באפריקה) ניתקו יחסים עם מדינת ישראל, השפעת חרם הנפט על מעמדה של ישראל, עצרת האו"ם הכריזה על הציונות כגזענות (נובמבר 1975).
הידוק היחסים עם ארצות הברית והגדלת התלות בה.
השיחות על הפרדת הכוחות הביאו בהמשך להסדר ביניים עם מצרים, וסללו את הדרך לביקור של נשיא מצרים סאדאת (1977) בישראל, לשיחות שלום ולחתימה על הסכם שלום בין ישראל למצרים (הסכם קמפ דייוויד).

2 קריקטורת דוש "שרוליק", מעריב 8.10.1973

קרדיט: שאלון 2261

מלחמת יום הכיפורים (1973) - המשך

2 מפת מלחמת יום כיפור - שלב הבלימה

קרדיט: שאלון 2261

1 קריקטורה של דני קרמן, 1974

קרדיט: שאלון 2261

קריקטורה: תחילת המלחמה

מה רואים?

קריקטורה של דוש מ"מעריב", 8 באוקטובר 1973, בכותרת "תחילת הסוף". הדמות "שרוליק" מסמלת את ישראל. מעץ יוצאות שתי זרועות, ובין הזרועות כרוך חבל שבו הדמות נתפסת.

נספח ב לשאלה 18 — קריקטורה

תחילת הסוף

(מעריב, 8 באוקטובר 1973, עמוד 5)

* הדמות בקריקטורה היא "שרוליק" המסמל את ישראל.

קרדיט: דוש, מעריב, 8 באוקטובר 1973; נספח לשאלון 022261, שאלה 18

קריקטורה: "זה מה שיש!"

מה רואים?

קריקטורה של דני קרמן שפורסמה ב-1974:
שני פסלים על כנים, ואחד מהם משתקף
במראה גדולה. המקור משמש לדיון
בתחושות אחרי מלחמת יום הכיפורים.

מקור 1 – קריקטורה מאת דני קרמן שפורסמה ב-1974

(דני קרמן, זה מה שיש!, זמורה-ביתן-מודן, 1981)

קרדיט: דני קרמן, זה מה שיש!, זמורה-ביתן-מודן, 1981; נספח לשאלון 022261, מקור 1

מפה: מלחמת יום הכיפורים

מה רואים?

מפה בשם "מלחמת יום כיפור, שלב הבליומה". המקרא מציין את שטחי ישראל מאז 1967, את התקפת סוריה ומצרים ב-6 באוקטובר 1973 ואת השטחים שכבשו.

נספח לשאלה 13 – מפה

(מערב על סי: א' בר נביא [עורך], האטלס ההיסטורי תולדות עם ישראל מימי האבות עד ימינו, מוסד, 1992, עמ' 265)

קרדיט: א' בר נביא (עורך), האטלס ההיסטורי תולדות העם, 1992, עמ' 265; נספח לשאלון 022261, שאלה 13

השאלה המקורית מהשאלון | שאלון 2261 | קיץ תשפ"א

השאלה המקורית

- 12. מלחמת יום הכיפורים (1973)
- א. בתקופה שלפני פרוץ המלחמה רווחה בקרב ההנהגה בישראל התפיסה (קונספציה) שלא צפוי בעתיד הקרוב עימות צבאי בין מדינת ישראל ובין מדינות ערב.
- הסבר את הנחות היסוד שעליהן התבססה תפיסה זו. (13 נקודות)
- ב.
- הצג את המטרות שהניעו את סאדאת נשיא מצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973, והסבר אילו מן המטרות האלה השיגה מצרים בעקבות המלחמה.
- הסבר את ההשפעה של מלחמת יום הכיפורים על מדינת ישראל בתחום החברתי-פוליטי.
- (20 נקודות)

תשובות מוצעות

12. מלחמת יום הכיפורים (1973)

א. ההנחות היסוד שעליהן התבססה התפיסה שעל פיה לא צפוי בעתיד הקרוב עימות צבאי בין מדינת ישראל ובין מדינות ערב:

● הנחה שמצרים וסוריה אינן בשלות לתקוף את מדינת ישראל: מצרים לא תצא למלחמה לפני שתהיה לה יכולת לפגוע בעומק ישראל (יכולת תקיפה אווירית), וסוריה לא תצא למלחמה בלי מצרים.

● ההנחה ש"קו בר-לב" יעמוד בפני מתקפה של מצרים.

● הנחה שהיוזמות של סאדאת למשא ומתן אינן רציניות ואינן כנות.

● בספרי הלימוד: היי סקול 2, עמ' 244-247; לילך 2, עמ' 198-200, 203-204; מט"ח 2, עמ' 191, 193-194; רכס 2, עמ' 241, 245, 250-251; שזר 2, עמ' 185-186.

● ב. המטרות שהניעו את סאדאת נשיא מצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973:

● השאיפה לשקם את כבודה של מצרים בעקבות התבוסה במלחמת ששת הימים.

● להשיב לעצמה את השטחים שאיבדה במלחמות קודמות.

תשובות מוצעות

- יש הטוענים שמצרים ראתה במלחמה אמצעי לפתיחת תהליך מדיני שיביא לנסיגת ישראל מסיני, לאחר שנדחו יוזמותיה להסדר שלום עם ישראל.
- בספרי הלימוד: היי סקול 2, עמ' 242-244; לילך 2, עמ' 198-199; מט"ח 2, עמ' 191; רכס 2, עמ' 239, 245; שזר 2, עמ' 185-186.
- אילו מן המטרות השיגה מצרים בעקבות המלחמה:
- ההצלחות בתחילת המלחמה סייעו לסוריה ולמצרים לשקם את גאוותן הלאומית.
- השיחות על הפרדת כוחות עם תום המלחמה הובילו להסכם ביניים בין ישראל למצרים שהיה הבסיס לתהליך של משא ומתן מדיני ביניהן בהמשך.
- נסללה הדרך לביקור של נשיא מצרים סאדאת (1977) בישראל, לשיחות שלום ולחתימה על הסכם שלום בין ישראל למצרים (הסכמי קמפ-דיוויד).
- ההשפעה של מלחמת יום הכיפורים על מדינת ישראל בתחום החברתי-פוליטי:
- התערערו תחושת הביטחון והאמונה בתפיסת הביטחון המסורתית; התערערו האמון באנשי ציבור, בצבא ובדרג הפוליטי, פיתוח ביקורת ציבורית.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- הוקמה ועדת חקירה ממלכתית (ועדת אגרנט) לבירור המחדלים שהביאו לפרוץ המלחמה. מסקנותיה התמקדו בדרג הצבאי וברמטכ"ל. כמה קצינים בכירים נאלצו להתפטר.
- תנועות מחאה הפגינו וקראו להתפטרות הממשלה.
- שינויים במפה הפוליטית: התפטרות שר הביטחון (משה דיין), ומאוחר יותר התפטרות של ממשלת גולדה מאיר. הביקורת הציבורית המתמשכת על הממשלה סללה את הדרך למהפך הפוליטי בשנת 1977, שבעקבותיו עלתה לשלטון מפלגת הליכוד ובראשה מנחם בגין.
- הקמה של "גוש אמונים" ושל "שלום עכשיו" ופעילתן.
- בספרי הלימוד: היי סקול 2, עמ' 251, 255-257, 258-261, 262-262; לילך 2, עמ' 202-207; מט"ח 2, עמ' 193-194, 197-201; רכס 2, עמ' 252-256; שזר 2, עמ' 190-195.

תשובות מוצעות

- 11. מקור – מלחמת יום הכיפורים (1973)
- א. לפניך קטע מקור ובו הוראות של נשיא מצרים סאדאת לצבא מצרים בתאריך 5 באוקטובר 1973.
- הנחיה אסטרטגית
- מאת: הנשיא והמפקד העליון של הכוחות המזוינים [החמושים].
- אל: המרשל אחמד אסמאעיל עלי, שר המלחמה והמפקד הראשי של הכוחות המזוינים.
- בעקבות ההנחיה המדינית שנתתי לך ביום האחד באוקטובר 1973, ועל יסוד הנסיבות של המצב המדיני והאסטרטגי הנוכחי, החלטתי להורות לכוחות המזוינים לבצע את המשימות האסטרטגיות הבאות:
- א. לשים קץ למבוי הסתום הצבאי הנוכחי על ידי הפרת הפסקת האש החל ב־6 באוקטובר 1973.
- ב. להנחיל לאויב אבדות רבות ככל האפשר בכוח אדם ובציוד.
- ג. לעשות לשחרור האדמה הכבושה בשלבים רצופים בהתאם לגידולם והתפתחותם [...] והכישורים של הכוחות המזוינים.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווין משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- משימות אלו תבוצענה על ידי הכוחות המזוינים המצריים בעצמם או בשיתוף פעולה עם הכוחות המזוינים הסוריים.
- הסבר כיצד המטרות שרצתה מצרים להשיג ביציאה למלחמה באוקטובר 1973 באות לידי ביטוי בקטע המקור שלפניך.
- האם הושגו מטרות אלה לאחר המלחמה? נמק את תשובתך באמצעות שתי עובדות היסטוריות.
- (18 נקודות)
- ב. הסבר את ההשפעה של מלחמה זו על הכלכלה ועל החברה במדינת ישראל. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות.
- (15 נקודות)
- 11. מקור – מלחמת יום הכיפורים (1973)
- א. כיצד המטרות שרצתה מצרים להשיג ביציאה למלחמה באוקטובר 1973 באות לידי ביטוי בקטע המקור:
- המטרה: לשקם את כבודה בעקבות התבוסה במלחמת ששת הימים. בקטע: שנשיא מצרים סאדאת מנחה את הצבא להנחיל לאויב אבדות כבדות ככל האפשר.

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווון משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- המטרה: להשיב לעצמה את השטחים שאיבדה במלחמות קודמות. בקטע: ההנחיה "לעשות לשחרור האדמה הכבושה..."
- המטרה: לשבור את הקיפאון המדיני ולהביא לפתיחת תהליך מדיני עם מדינת ישראל. בקטע: הנשיא סאדאת מציין בהנחיותיו את השאיפה "לשים קץ למבוי הסתום הנוכחי" ומתייחס ל"נסיבות המצב המדיני והאסטרטגי הנוכחי".
- האם הושגו מטרות אלה לאחר המלחמה:
- ההצלחות בתחילת המלחמה סייעו למצרים לשקם את הגאווה הלאומית.
- השיחות על הפרדת כוחות עם תום המלחמה הובילו להסכם ביניים בין ישראל למצרים שהיה הבסיס לתהליך של משא ומתן מדיני ביניהן בהמשך.
- נסללה הדרך לביקור של נשיא מצרים סאדאת (1977) בישראל, לשיחות שלום ולחתימה על הסכם שלום בין ישראל למצרים (הסכמי קמפ־דיוויד).
- בספרי הלימוד: היי סקול 2, עמ' 242-244; לילך 2, עמ' 198-199; מט"ח 2, עמ' 191; רכס 2, עמ' 239, 245; שזר 2, עמ' 185-186.

תשובות מוצעות

- ב. ההשפעה של מלחמה זו על הכלכלה ועל החברה במדינת ישראל:
החברה:
- התערערות תחושת הביטחון והאמונה בתפיסת הביטחון המסורתית; התערערות האמון באנשי ציבור, בצבא ובדרג הפוליטי, פיתוח ביקורת ציבורית.
- הוקמה ועדת חקירה ממלכתית (ועדת אגרנט) לבירור המחדלים שהביאו לפרוץ המלחמה. מסקנותיה היו נגד הדרג הצבאי. הרמטכ"ל וכמה קצינים בכירים נאלצו להתפטר.
- תנועות מחאה הפגינו וקראו להתפטרות הממשלה.
- שינויים במפה הפוליטית: התפטרות שר הביטחון (משה דיין), ולאחר מכן התפטרות של ממשלת גולדה מאיר, הביקורת הציבורית המתמשכת על הממשלה סללה את הדרך למהפך הפוליטי של 1977, שבעקבותיו עלתה לשלטון מפלגת הליכוד ובראשה מנחם בגין.
- הקמה של "גוש אמונים" ושל "שלום עכשיו" ופעילותן.
- הכלכלה:

התשובות מאוסף לא רשמי ולא אומתו מול מחווין משרד החינוך.

תשובות מוצעות

- נזק עצום לכלכלה, ש"תרם" לקיפאון ולאנפליציה במשק הישראלי.
- חרם הנפט שהטילו יצואניות הנפט הערבי לקראת סוף המלחמה העלה את מחירו וגרם לנזקים כלכליים.
- גידול בפערים החברתיים-כלכליים.
- בספרי הלימוד: היי סקול 2, עמ' 253-258, 264; לילך 2, עמ' 205-207; מט"ח 2, עמ' 193-194, 197-198; רכס 2, עמ' 252-260; שזר 2, עמ' 188, 192-195.

נושאי המצגת

- מלחמת יום הכיפורים
- מלחמת ששת הימים (1967) / מלחמת יום הכיפורים (1973)
- מלחמת יום הכיפורים (1973)
- המחיר הכבד של המלחמה
- שינויים במפה הפוליטית
- פעולות של נאצר שהפרו את הסכמי 1957
- לצבאות ערב אבדות רבות
- הנחה שמצרים וסוריה אינן בשלות לתקוף את מדינת ישראל

- הסבר תופעה או סיבות בעזרת החומר שלמדתם
- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- השוואה: דמיון והבדל בין מושגים או גישות
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים

✗ כותבים את ההגדרה (הצג) מתוך הקטע במקום מהחומר שלמדתם - ההגדרה חייבת לבוא מהלימוד.

✗ מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.

✗ שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.

✗ כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווון.

לצפייה

צפו בסרטון "מלחמת יום הכיפורים - ארכיון צה"ל" - גם בעמוד הנושא, בלשונית "סרטון".
<https://www.youtube.com/watch?v=7pYDeV09roQ>
הסרטון הוא קישור חיצוני (YouTube) ולא נבדק מול תוכן השאלון או מחוון משרד החינוך.

עברו שוב על נושאי המצגת, תרגלו במשחקים, ונסו את שאלת הבגרות בעמוד הנושא.
בהצלחה!